

K realizaci závěrů XVI.sjezdu KSČ ve společenských vědách

XVI. sjezd KSČ a celoarmádní stranický aktiv stanovily náročné požadavky na rozvoj vědecké práce v Československé lidové armádě.

Ve společenských vědách proto přistupujeme ke každé tezi, každému úkolu XVI. sjezdu strany a celoarmádního stranického aktivu předně jako k závažné a závazné společenské objednávce a za druhé k jejich realizaci jako základnímu předpokladu pro další rozvoj společenských věd. Představují posílení dlouhodobé orientace ke komplexnímu prohlubování spojení společenských věd s potřebami zabezpečení obranyschopnosti naší vlasti a zvyšování bojové a mobilizační pohotovosti ČSLA. Jejich naplňování vyžaduje cílevědomé, jednotné a koncentrované úsilí celé společenskovědní výzkumné základny.

Základní přístup k uskutečňování závěrů XVI. sjezdu a celoarmádního stranického aktivu ve společenských vědách je v koncentrované podobě vyjádřen v pětiletém plánu společenskovědního výzkumu v ČSLA na léta 1981—1985. Při jeho zpracování jsme vycházeli z toho, aby se v něm cílevědomě a organicky promítly a důsledně odrážely požadavky sjezdu i celoarmádního stranického aktivu na společenské vědy. Současně aby jeho hlavní cíle a úkoly co nejvíce přispívaly k úzkému spojení společenskovědní činnosti s vojenskou politikou strany a k řešení aktuálních problémů výstavby Československé lidové armády, jak je stanovil XVI. sjezd KSČ. Proto v plánu společenskovědního výzkumu na léta 1981—1985 náčelník HPS ČSLA a byro zakotvili jen ty úkoly, které mají rozhodující klíčový význam pro zabezpečování bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy a zvyšování kvality a efektivnosti stranicko-politické práce. Zároveň byly do plánu zařazeny takové úkoly, od jejichž splnění lze očekávat, že založí předpoklady pro účinnější marxisticko-

-leninské řešení aktuálních problémů života armády a potřeb vojenské politiky strany.

V neposlední řadě byla věnována pozornost důslednému uplatňování celospolečenských zájmů a postupnému překonání lokálních a individuálních zájmů. Totiž ani v podmínkách společenských věd v ČSLA nejde v tomto směru o jednoduchý a krátkodobý proces.

Hlavním cílem společenskovědní činnosti v ČSLA do roku 1985, v jednotě s politikou KSČ v oblasti vědy, na základě marxisticko-leninského učení o válce a armádě a leninského učení o obraně socialistické vlasti, s využitím poznatků a zkušeností sovětské vojenské vědy, výsledků rozvoje vědy a techniky, je **maximálně přispět k efektivní výstavbě a řízení ČSLA, zvýšení účinnosti komunistické výchovy vojáků a zkvalitnění rozhodujících druhů přípravy vojsk pro vedení soudobého boje.** Za tím účelem dosáhnout užšího sepětí společenskovědní činnosti s hlavními směry zvyšování bojové a politické přípravy a rozvoje stranickopolitické práce v ČSLA. Tím se účinněji podílet na upevňování obranyschopnosti ČSSR a zvyšování bojové síly ČSLA. Soustavně tak prohlubovat i gnozeologickou, ideologickou a metodologickou funkci společenských věd v armádě.

V souladu se stanoveným hlavním cílem byly rozpracovány základní požadavky, jejichž realizace podle našeho názoru přispěje ke zvýšení kvality a efektivnosti společenskovědní činnosti v současné etapě výstavby ČSLA. O které požadavky především jde?

— O prohloubení vedoucí úlohy KSČ ve společenskovědním výzkumu. Posílení stranického, vědeckého a vojenskopolitického charakteru všech společenskovědních pracovišť a kateder. Na VHÚ, VPA KG, VA AZ a VLVDÚ o další zkvalitnění vědeckovýzkumné práce. Na katedrách ostatních vojenských vysokých škol, politických orgánech svazů a svazků o její plné rozvinutí.

— O cílevědomé zdokonalování systému řízení, s důrazem na plánování, posílení realizačních schopností a využívání výsledků vědeckovýzkumné práce. Rychlejší rozvíjení předpokladů řešitelských kolektivů, hlouběji zobecňovat praktické zkušenosti a precizněji formulovat pro řídicí politické a služební orgány konkrétní a reálná doporučení, alternativní řešení problémů, ale i prognostické závěry.

— O efektivnější propojení společenských, vojenských, technických a přírodních věd. Rozhodnější prosazování progresivních vědeckých přístupů ve výzkumu, zejména komplexnosti, víceodbornosti, týmovosti a tvořivosti při řešení problémů. Při analýze o hodnocení zkoumaných jevů a procesů o důslednější uplatňování principu komunistické strannosti a marxisticko-leninského přístupu.

— O dosažení větší rozhodnosti při řešení otázek transformace výsledků vědeckovýzkumné práce do praxe vojsk, zejména cestou zdokonalování obsahu a metod přípravy kádřů, předpisů, směrnic, bulletinů, metodik, učebnic, učebních pomůcek, cvičení, seminářů, konferencí,

expertiz atd. Zvýšení konkrétního podílu společenských věd na uplatňování jejich výsledků u vojsk s důrazem na útvary a svazky.

— O zvýšení náročnosti kritérií pro hodnocení skutečně verifikovatelné výkonnosti a tvůrčí způsobilosti vědeckovýzkumných pracovníků a kolektivů. Zabezpečení důsledné koncentrace nejlepších sil k plnění rozhodujících úkolů stanovených ministrem národní obrany ČSSR a náčelníkem HPS ČSLA.

— O dořešení a upevnění koordinačních vazeb v oblasti společenskovo vědní informační soustavy. Zdokonalení modernizace a racionalizace materiálně technické základny pro společenské vědy. Zároveň o přísné prosazení úspor živé práce, finančních a materiálních prostředků.

Při rozpracování **hlavních úkolů** společenskovo vědního výzkumu na první polovinu 80. let jsme vycházeli ze závěrů sjezdu, že v období výstavby a obrany rozvinuté socialistické společnosti narůstá odpovědnost společenských věd vůči vojskům. Ve stejné míře však přejímají velitelé, politické orgány a štáby odpovědnost za jejich rozvoj a požadavky a za uplatnění jejich výsledků v praxi.

Obsahové zaměření hlavních úkolů, které tvoří jádro pětiletého plánu společenskovo vědního výzkumu v ČSLA na léta 1981—1985, bylo rozpracováno na základě těchto hlavních výzkumných směrů:

I. směr: Vedoucí úloha KSČ — základní princip výstavby ČSLA. Politické orgány, stranické organizace, zákonitost a principy stranickopolitické práce a její efektivnost v ČSLA.

V tomto směru budou společenské vědy především pokračovat v řešení sociálně politických souvislostí vybraných teoretických otázek zvyšování obranyschopnosti ČSSR.

Hlavní pozornost bude věnována otázkám prohlubování vedoucí úlohy Komunistické strany Československa a zvyšování jejího vlivu na všechny oblasti činnosti a života ČSLA v procesu její výstavby a zabezpečování nepřetržitě vysoké bojové pohotovosti. Předmětem zkoumání se stanou i problémy zkvalitňování a zvyšování účinnosti stranickopolitické práce, jejích forem a metod při přechodu armády na válečný stav a zabezpečení bojové činnosti.

V oblasti ekonomických stránek obranyschopnosti země se předpokládá aktivnější řešení ekonomického zabezpečení bojové činnosti vojsk, důslednější prosazování ekonomických hledisek v řídicí a organizační činnosti velitelů, při plnění úkolů bojové a politické přípravy a mobilizační pohotovosti. Společenské vědy se budou podílet i na řešení otázek zdokonalování odolnosti národního hospodářství za mimořádných událostí. Měly by přispět i ke zkvalitnění úkolů vojenskoekonomické výchovy vojenských kádřů. Pozornost bude věnována také objasňování ekonomické podstaty agresivní politiky hlavních členských států NATO.

Společenské vědy se budou v souladu s hlavními směry výstavby ČSLA podílet na zpracování komplexní vědecké prognózy rozvoje vojenského školství do roku 2000 s důrazem na vojenskopolitické školství, uplatňování vedoucí úlohy strany a společenskovední přípravu budoucích důstojníků a praporčíků.

V rámci prvního směru budou rovněž předmětem zkoumání problémy zkvalitňování leninského stylu práce a uplatňování nedílné velitelské pravomoci na stranických základech a upevňování vojenské kázně. V tomto období budou tyto otázky zkoumány především s důrazem na stupeň útvar a svazek.

Mimořádná pozornost je v tomto směru věnována plnění usnesení Předsednictva ÚV KSČ z 8. května 1981 ke „Zprávě o stavu vojenské kázně a dalších úkolech zvyšování její úrovně v ČSLA“ a ke „Zprávě o uplatňování požadavků vědeckotechnického rozvoje v podmínkách ČSLA“. Očekáváme, že společenské vědy se aktivně uchopí těchto úkolů a předloží konkrétní použitelné návrhy a podněty k jejich řešení.

II. směr: Leninský princip morálně politické přípravy a výchovy v ČSLA.

Ve výzkumech tohoto směru vycházíme z toho, že kvalita sociálního faktoru bude v příštích letech stále výrazněji ovlivňovat rozvoj společenskopolitické aktivity všech příslušníků armády a jejich vztah k odpovědnému výkonu vojenské služby.

V souladu se závěry XVI. sjezdu strany a celoarmádního stranického aktivu bude hlavní pozornost věnována zdokonalování komunistické výchovy vojáků a naplňování výchovné úlohy ČSLA. Důraz bude položen na rozvíjení jednoty světonázorové, pracovní, mravní a vojenské výchovy. Rozpracovány budou i otázky výchovy vysokých morálních a bojových vlastností vojáků, jejich morálně politické a psychologické přípravy a další.

Vzhledem k tomu, že celková úroveň komunistické výchovy v armádě je podmíněna kvalitou připravenosti vojenských kádrů, soustředíme pozornost i na zkoumání a řešení těchto problémů. Jako příklad uvádíme upevňování třídního vědomí důstojníků a praporčíků, formování a smelování vojenských kolektivů na všech stupních apod. Zkoumány budou i aktuální otázky prohlubování jednoty armády a lidu.

V tomto výzkumném směru jsou rozpracovány rovněž úkoly, které reagují na řešení problémů, jež jsou vyvolávány generálními změnami, kterými prochází velitelský sbor ČSLA. Jde především o posilování jejich pozitivního vztahu k vojenskému povolání a odpovědnému plnění vojenských povinností.

V širším rozsahu je věnována pozornost problematice utváření socialistického způsobu života v armádě. Vycházíme z toho, že tvoří organickou součást způsobu života společnosti, ale také přípravy armády k za-

bezpečení obrany země a k vedení soudobého boje. Jde o dosažení toho, aby se příslušníci armády rychleji a hlouběji adaptovali na vyšší nároky na výkon vojenské služby, které jsou vyvolávány dynamikou vývoje všech faktorů vojenství. Z tohoto hlediska bude věnována zvýšená pozornost rozpracování celého komplexu sociálně psychologických, pedagogických a pracovních aspektů vojenské služby. Proto má značný význam i zkoumání otázek vstupu mladých lidí do vojenského života a metod jejich urychleného vycvičení ve vojenské specialisty.

Nemalé úkoly byly před společenskými vědami postaveny pro zvyšování ofenzivnosti boje s buržoazní ideologií a revizionismem. Důraz klademe na rozpracování a řešení vojenských stránek zkoumaných problémů a zvyšování účinnosti forem a metod boje s ideologickou diverzí z hlediska úkolů a podmínek ČSLA. Na tyto úkoly se musí zaměřit všichni společenskovědní pracovníci — nejen specialisté na střetové otázky. Musíme potírat protivníka bezprostředněji, rychleji, úderněji a přesvědčivěji a tím masověji a účinněji. Vzestup výkonnosti a zvýšení efektivnosti v ideologickém boji vyžadují, abychom hlouběji precizovali a jasněji formovali hlavní směr úderu v tomto období. Je tomu tak proto, že v tomto směru existuje ještě mnoho živelnosti.

III. směr: Vojenské dějiny českého a slovenského národa a československého státu. Revoluční a bojové tradice českého a slovenského lidu, KSČ a ČSLA.

Život potvrzuje narůstající úlohu vojenské historiografie. Proto půjde především o další rozvinutí a zkvalitnění vojenskohistorických výzkumů. Pozornost bude zaměřena na prohloubení zejména teoreticko-poznávací funkce vojenské historiografie, řešení periodizačních a metodologických problémů. Výrazné místo zaujme řešení klíčových otázek výstavby ČSLA. Z hlediska současného ideologického zápasu bude intenzivněji rozpracovávána problematika boje s buržoazní a revizionistickou falzifikací vojenských dějin Československa a obrany socialismu.

V příštím období půjde zejména o zpracování prvních 3 dílů syntetické práce „Dějiny vojenství ČSSR“, dopracování první publikace tohoto druhu „ČSLA — nástroj obrany socialismu“ a v návaznosti na připravované vydání „Dějin KSČ“ a zpracování „Dějin vojenské politiky KSČ (v letech 1921–1981)“.

Současné byly rozvinuty práce na zpracování monografií k revolučním a bojovým tradicím druhů vojsk v ČSLA (pozemního vojska, raketového vojska a dělostřelectva, vojska PVOS a vojenského letectva). Tyto monografie by měly přispět k účinnější výchově, zejména příslušníků ČSLA k socialistickému vlastenectví, socialistickému a proletářskému internacionálnímu a hrdosti na službu v ČSLA a příslušném druhu vojska.

Konkrétní úkoly budou rovněž ve vojenské historii realizovány v rámci internacionální spolupráce s vojenskými historiky armád států Var-

šavské smlouvy, zejména Sovětské armády. Jejím jádrem by mělo být dokončení a druhé vydání společné československo-sovětské vědecké publikace „Na věčné časy“ a zahájení prací na zpracování vědeckého díla o spolupráci ČSSR a SSSR ve vojenském.

V letech 1981—1985 se zaměřujeme na posílení úlohy vojenské historie pro rozvoj vojenské vědy v ČSLA. Ukazuje se potřeba věnovat větší pozornost studiu zkušeností z Velké vlastenecké války, které jsou jedním z nejdůležitějších zdrojů rozvoje vojenské teorie a praxe i v podmínkách ČSLA. Současně vojenští historici by měli komplexněji a systematictěji přispívat k zobecňování zkušeností z poválečné výstavby a činnosti naší armády. Ve větší míře se podílet i na zobecňování zkušeností ze zabezpečování obrany zemí socialistického společenství, které by mělo vyústit v aktivním přínosu ČSLA k uskutečnění konference Spojených ozbrojených sil a dalších opatření k 30. výročí organizace Varšavské smlouvy.

Praxe nás učí, že sebelepší plány ještě samy o sobě nic neznamenají. O všem rozhodují lidé, jejich kvalita a odhodlání splnit stanovené úkoly.

Odpovědné splnění stanovených úkolů ve všech směrech sleduje postoupit ve společenských vědách v rozpracování závěrů k zdokonalování metod a způsobu výcviku a výchovy a ke zkvalitňování řídicí a organizační práce u vojsk. Více obohacovat ideologickou práci v armádě novými idejemi a zobecněními a tak účinněji pomáhat velitelům, štábům a politickým orgánům úspěšněji řešit náročné a složité úkoly výcviku a výchovy.

Nezastupitelnou úlohu v rozvoji a zabezpečování úkolů ve společenských vědách mají politické orgány a stranické organizace. Vzbudit a rozvíjet uvědomělý, tvůrčí přístup, iniciativu a aktivitu vědeckých pracovníků k plnění úkolů je a zůstane podstatou jejich poslání. Přitom je důležité, aby především ony byly garantem tvůrčí stranické atmosféry a klimatu. Bez vědeckého a názorového sporu, bez kritické, na rozhodující společenské souvislosti a fakta orientované stranické diskuse není skutečná vědecká práce ve společenských vědách možná. Zvláště základní stranické organizace by měly cílevědomě vytvářet politicko-ideologické předpoklady, aby byly získány v procesu výzkumů nové poznatky pro účinné řešení nazrálých problémů a úkolů výstavby ČSLA. Především cestou stranických organizací je možné prosadit požadavek, že základním měřítkem a kritériem hodnocení výsledků vědecké práce i ve společenských vědách může být jen nejvyšší úroveň dosažená ve srovnatelné oblasti a jejich použitelnost v praxi. V centru jejich pozornosti by proto měly být i otázky delší sterility některých kádřů, boj proti prosazování lokálních a osobních zájmů a nepodloženému sebeuspokojení.

Mimo pozornost a vliv politických orgánů a stranických organizací by neměly zůstat takové jevy, kdy vedle hodnotných výzkumů, vyznačujících se hloubkou myšlenek a vědecky podloženou argumentací závěrů se mnohdy neodůvodněně objevují i práce, které nemají praktickou hodnotu a neodpovídají současným nárokům. Svědčí o malé pracovní úrovni a pracovní výkonnosti jednotlivce, ale i kolektivů. Vyskytuje se i dost případů, kdy jednotliví soudruzi začali vědecky pracovat, a aby neutrpěla jejich „úroveň“, příliš se nezatěžují studiem zkušeností vojsk, procesu bojové a politické přípravy velkých cvičení, materiálů služebních a politických orgánů a štábů, vůbec procesu života armády.

Aktivní řešení všech těchto a dalších problémů považujeme za velmi aktuální a významný stranický úkol. Neboť i ve společenských vědách hlavní cesta k požadovanému vzestupu výkonnosti vede přes odpovědné řešení problematiky zvýšení kvality výzkumné práce, jejího vědeckého řízení, přes další cílevědomé obsahové profilování jejich základny, přes zlepšení pracovního způsobu, přes zvyšování kvalifikace a komunistickou výchovu, správné rozestavení a využití kádrů. To je i cesta k plnění závěrů XVI. sjezdu KSČ a celoarmádního stranického aktivu o vzrůstající úloze společenských věd.